

 <p>G CONSELLERIA O AGRICULTURA, I PESCA I ALIMENTACIÓ B DIRECCIÓ GENERAL / AGRICULTURA, RAMADERIA I DESENVOLUPAMENT RURAL</p>	Tipus de document: NOTA TÈCNICA	Data:28/04/2023
	<p>Nom: NOTA TÈCNICA DE TRANSFORMACIÓ I ÚS DE LA PRODUCCIÓ DE LA LLANA QUE ES GENERA DINS UNA EXPLOTACIÓ DE LES ILLES BALEARS</p>	<p>Pàgines: Versió: v1</p>

Document: Nota Tècnica

Destinatari: Tècnics veterinaris del Servei de Ramaderia, de les delegacions comarcals i dels Consells Insulars de Menorca i Eivissa.

NOTA TÈCNICA DE TRANSFORMACIÓ I ÚS DE LA PRODUCCIÓ DE LA LLANA QUE ES GENERA DINS UNA EXPLOTACIÓ DE LES ILLES BALEARS

<p>Primera versió data: 28/04/2023</p>		
<p>Elaborat Per: Maria José Suasi Amengual</p>	<p>Revisat: Joan Morell, Pau Llabrés i Alícia Llobet</p>	<p>Validat per: José Francisco Rigo Caldito</p>

L'objectiu d'aquesta Nota Tècnica és aclarir la transformació i l'ús de la producció de llana que es genera a les explotacions de les Illes Balears.

En els darrers anys, la llana ha anat perdent valor. Entre d'altres motius, l'aparició de noves fibres tèxtils més barates, deixen en lloc quasi residual, els seus usos tèxtils tradicionals. A més, dins el que queda de mercat de llana mundial, la que té major valor és la de races de llanes fines com la merina, deixant en molt mala posició les llanes més gruixades com les balears, i la de la majoria de races peninsulars i mediterrànies.

Any rere any, els nostres ramaders, veuen com la llana que produeixen no té preu al mercat i molts d'ells, acumulen el producte a les seves explotacions, creant-los-hi un gran problema la seva destrucció o valorització.

És en aquest context que comencen a sortir iniciatives per revertir la situació. Des de fa anys, s'ha estat fent recerca sobre noves aplicacions i han sortit indústries dedicades a usos alternatius com els aïllaments tèrmics i acústics, la cosmètica i biomedicina o els fertilitzants i productes agrícoles entre d'altres.

En el camp de l'agricultura i la jardineria s'han desenvolupat diferents productes amb llana:

- Compost i adob líquid com a fertilitzants
- Pellets com a fertilitzants i preservadors d'humitat i protectors davant plagues
- Substrats
- Altres en investigació, com bioplàstics per hortalissa

Aquest tipus d'aprofitament pren gran importància en el nostre context, en que no hi ha prou demanda local de llana per donar-li una sortida dins les nostres Illes, havent-la d'exportar sense marge per pagar pràcticament res al ramader (0,10 euros/Kg, el 2022), o quedant a finques emmagatzemada en condicions que poden suposar un risc sanitari.

La llana es considerada a nivell normatiu, com un subproducte animal, catalogat com a material de categoria 3, sempre que provingui d'animals

que no presentin signes clínics de ninguna malaltia transmissible, mitjançant aquest producte, als éssers humans o als animals (Reglament (CE) 1069/2009)

La llana no se pot aplicar directament a la terra. Recordem que els únics materials que es generen a una explotació que podrien anar directament al sòl (sempre que no hi hagi una disposició de l'autoritat competent que consideri que existeix risc de propagació d'alguna malaltia transmissible) són:

- Categoria 2: fems, contingut del tub digestiu separat d'aquest, llet, productes a base de llet i calostre

-Categoria 3: Llet crua, calostre i els seus productes derivats.

Una explotació que generi llana no s'ha d'enregistrar com a establiment de SANDACH, tal i com exposa l'excepció establerta a l'article 23.4 del Reglament 1069/2009.

Així mateix, la norma exigeix per als MER categoria 3, un processament previ per a l'ús posterior del subproducte. Recorrent a què es podria entendre com a **processament**, per a l'ús en la pròpia explotació d'origen de la llana, ens trobam que a la normativa SANDACH, la definició de processament no ve definida, tot i que és un dels requisits per a poder parlar de «producte derivat» (que han estat sotmesos a tractaments, transformacions o fases de processament). Per tant, tot el que doni lloc a obtenir un producte derivat, podria considerar-se un processament.

Tècnicament, entenem com a processament, aquells requisits establerts a l'annex XIII, relatiu als **productes tècnics**, amb finalitats fora de la cadena alimentària. Tot i que a la normativa actual, no està definit el que és un producte tècnic, el Reglament 1774/2002, el definia com a productes derivats directament d'alguns dels subproductes animals destinats a finalitats distintes del consum humà o animal i en ells, entre d'altres, s'inclou la llana transformada.

Per la qual cosa, és necessari incorporar aquests conceptes, per interpretar la norma.

D'aquesta manera, per a l'aprofitament de la llana en les pròpies explotacions ramaderes on es genera, tendríem diferents casuístiques:

1. Compostatge de llana:

El compostatge de la llana en les condicions establertes per la normativa SANDACH, donaria lloc a un compost, que es tractaria d'un producte processat.

En aquest sentit, a Mallorca es va realitzar durant l'estiu-tardor del 2022 un estudi sobre compostatge de llana d'ovella de les dues races autòctones, mesclant-la amb diferents tipus de fems i comparant resultats entre grups (Lechuga, S. 2022) i es varen obtenir molt bons resultats. Seria recomanable, traslladar aquest coneixement als ramaders, a través de cursos de formació i guies de bones pràctiques, per a que tenguin l'opció de gestionar-la i aprofitar-la a la pròpia finca convertint-la en compost, tancant així el cicle de la llana de forma local i sostenible.

2. Rentat de llana:

El rentat de la llana, segons el Reglament 142/2011, en les condicions establertes per la normativa SANDACH, és a dir «rentat en fàbrica» (consistent en submergir la llana en una sèrie de banys d'aigua, sabó i hidròxid de sodi o potasi) o que la llana hagi estat tractada amb altres mètodes que garantitzi la eliminació de riscos inacceptables, donaria lloc a un producte processat.

El rentat de la llana en fàbrica, donaria lloc a llana processada. Pels altres mètodes, no hi ha o no es coneix literatura científica que ho certifiqui.

3. Fertilitzant:

L'ús del producte processat com a fertilitzant o com a fonts de nutrients o matèria orgànica, als sòls agraris, es podrà fer sempre que es compleixi la norma. En concret, el Real Decret 1051/2022, de 27 de desembre, pel qual s'estableixen les normes per a la nutrició sostenible en els sòls agraris (I específicament, el que estableix el seu Annex VIII). Endemés, un fertilitzant ha d'estar enregistrat al Registre de Fertilitzants, del que és competent el MAPA.

4. Altres usos agraris:

Altres usos agraris que els nostres ramaders poden emprar a la seva finca, serien: l'encoixinat per als arbres, que permet gestionar un volum important de llana, o fent paranys per a diverses plagues.

5. Zona remota:

Així mateix, també es pot eliminar la llana, per tal de facilitar la descomposició orgànica dels cadàvers, emprant-la a la base d'enterrament de cadàvers d'èquids, de SANDACH de la producció apícola y subproductes autoritzats (cadàvers o parts d'ells d'animals de granja o d'animals salvatges) dels llocs o fosses ubicats a les explotacions ramaderes i que compleixen l'establert a la normativa de zona remota.

NORMATIVA

- Reglament (CE) 1069/2009 del Parlament Europeu i del Consell, de 21 d'octubre de 2009, pel qual s'estableixen les normes sanitàries aplicables als subproductes animals i als productes derivats no destinats al consum humà i pel qual es deroga el Reglament (CE) núm. 1774/2002.
- Reglament (UE) N° 142/2011 de la Comissió, de 25 de febrer de 2011 pel qual s'estableixen les disposicions d'aplicació del Reglament (CE) 1069/2009 del Parlament Europeu i del Consell pel que s'estableixen les normes sanitàries aplicables als subproductes animals i als productes derivats no destinats al consum humà, i la Directiva 97/78/CE del Consell quant a determinades mostres i unitats exemptes dels controls veterinaris en la frontera en virtut d'aquesta.
- Resolució de consellera d'Agricultura, pesca i alimentació de 16 de desembre de 2021, per la qual es prorroga la vigència de la Resolució de 6 de juny de 2014, per la que se va establir zona remota tot el territori de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

